

Visegrád 30: intézményesül a V4?

1991. február 15-én a Visegrádi Nyilatkozat aláírása útján megalakult a Visegrádi Együttműködés. 30 év távlatában e térségi együttműködés révén Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia szövetsége, azaz a visegrádi négyek (V4) ma Közép-Európa meghatározó térségi szervezetét képezik az Európai Uniónkban. Készülvén a V4 július 1-jén kezdődő magyar elnökségére, érdemes kiértékelni az elmúlt 30 év eredményeit, s elgondolkozni azon, hogy a 21. század kihívásaira válaszul mi lehet a V4-ek jövője az európai uniós térben.

A magyar Európa-stratégiának legalább a középkorig visszanyúló érdekérvényesítési eleme a térségi együttműködés gondolata. Alapvetése, hogy az „Államok Európája”¹ érdekérvényesítési irányzat mentén a nagy birodalmak vonzáskörzetében elhelyezkedő magyar államnak érdemes szövetséget kialakítani a szomszédos középhatalmakkal, hogy ezáltal megerősítsük a közös érdekvédelmi képességünk. Ékes példa erre a 21. században a Visegrádi Együttműködés, amely visszautalás az 1335-ös visegrádi királytalálkozóra. Az 1991-ben megújított szövetség már a kezdetektől az európai térben helyezte el magát, ugyanis a szövetséget életre hívó Visegrádi Nyilatkozat² alcíme az volt, hogy „a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság, a Lengyel Köztársaság és a Magyar Köztársaság együttműködéséről az európai integráció útján”.

A Visegrádi Nyilatkozat célként jelölte meg a visegrádi országok számára „Európa politikai, gazdasági, biztonsági és jogalkotási rendszerébe való teljes körű bekapcsolódás”-t. Kérdés, hogy mennyire sikerült beteljesítenünk e magasztos célt a V4 intézményesítettsége szempontjából.

Politikai értelemben, kormányközi szinten az elmúlt 30 év legkiemelkedőbb eredménye európai viszonylatban az Európai Unióhoz való csatlakozásunk, amelynek révén 2004. május 1-jén a visegrádi négyek az EU tagállamaivá váltak. Ennek keretében kormányközileg minden szinten hagyománnyá vált a V4-es körben történő európai uniós álláspont-egyeztetés. Ennek keretét jelenleg

¹ Nagy Dénes András: *Magyar érdekérvényesítés az Európai Unióban történelmi szemmel*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 14.

² Visegrad Group: *Visegrádi Nyilatkozat* (1991. február 15.).

a V4-elnökség gyakorlata adja, amelynek révén körforgásos alapon egy adott visegrádi ország magára vállalja a szövetségi összehangolás feladatkörét egy évre. Az Európai Unió Tanácsán belüli visegrádi érdekérvényesítésünk áramvonalasítása szempontjából azonban megfontolandó az intézményesítése a kormányközi együttműködésünknek. Érdekesség, hogy a Visegrádi Együttműködéshez hasonlóan felépülő Északi Együttműködés intézményesítette a kormányközi összehangolás feladatát. Működő jó gyakorlat erre a Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország kormányai által létrehozott Északi Miniszterek Tanácsa. E szerv fontosságának megnyilvánulása, hogy mind az öt ország kormányának van egy északi ügyekért felelős minisztere. Szintúgy a Hollandia, Belgium és Luxemburg által alkotott Benelux Unió is intézményesítette a kormányközi együttműködését a Benelux Miniszterek Bizottsága által. A hatékonyabb együttműködésünk biztosítása érdekében megfontolandó tehát a létrehozása egy Visegrádi Kormányok Tanácsnak.

Jogalkotási értelemben a Visegrádi Országok Parlamenti Együttműködése révén 2003 óta a házelnökeink szintjén is hagyománnyá váltak az egyeztetések. Ezen jó gyakorlatra építve a V4-es házelnökök 2021. január 12-ei ülésén felmerült a lehetősége az országgyűléseink közötti kapcsolatok szorosabbra fonására egy közös V4 Parlamenti Közgyűlés³ létrehozása által. Működő jó példa erre az Észtország, Lettország és Litvánia országgyűlései által közösen létrehozott Balti Közgyűlés intézménye: ennek keretében mind a három ország kinevez 20 országgyűlési képviselőt, akik küldöttként közösen kialakítják a három országgyűlés közös álláspontját meghatározó kérdésekben. Országgyűlési szinten a V4-es együttműködés megerősítése Magyarország EU-stratégiája szempontjából elősegítené azt a célt, amelynek révén felértékelődhetne a nemzeti országgyűlések szerepe az Európai Unió döntéshozatali folyamataiban. Ezáltal a V4-ek sokkal egységesebb álláspont kialakítására kapnának keretet, s egységesebben léphetnének fel az összuniós Európai Ügyekkel Foglalkozó Bizottságok Konferenciája⁴ (COSAC) keretében.

Biztonsági együttműködés tekintetében európai uniós vonatkozásban az elmúlt 30 év legjelentősebb eredménye a V4 EU Harccsoport⁵ létrehozása, amely értékes hozzájárulás az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájához. A V4-országok vezérkarfőnökei rendszeresített találkozói révén

³ Országgyűlés: *A Visegrádi Csoport parlamenti elnökeinek online találkozója* (2021. január 12.).

⁴ Európai Parlament, Nemzeti parlamentek az EU-ban. Lásd: www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/powers-and-procedures/national-parliaments

⁵ Halász Zsófia: Bizonyított a V4 EU Harccsoport. *Honvédelem.hu*, 2020. január 13.

kialakult az éves szintű V4-es hadgyakorlatok hagyománya, valamint a 2014-es magyar V4-elnökség idején megfogalmazták a V4-országok védelmi együttműködésének elmélyítéséről szóló hosszú távú víziót.⁶ Ennek keretében tervben van egy „Visegrádi Csoport Katonai Oktatási Platform” megalkotása, amely ez idáig még nem intézményesült. E tekintetben a V4-országok tanulhatnak a NATO-szintű együttműködésünk tanulságaiból. Szövetségi szintű katonai oktatási együttműködés összehangolása szempontjából példaértékű a budapesti székhelyű NATO Katona-Egészségügyi Kiválósági Központ, amely jó példa az intézményesítés előnyeire.

Gazdasági együttműködés szempontjából kiemelendő, hogy amennyiben gazdasági egységként kezelnénk a V4-et,⁷ az ötödik legnagyobb gazdasága lennénk Európának, és a tizenkettedik helyet foglalnánk el világszinten. Ezen erős gazdasági alapra építkezvén a szabadalmi együttműködés körében kormányközi szervezetként létrejött a „Visegrádi Szabadalmi Intézet”, amelynek székhelye Budapest. Szintúgy megemlítenéd, hogy Magyarország fővárosa ad otthont az Európai Innovációs és Technológiai Intézetnek, amelynek révén nálunk hangolják össze az EU tudományalapú versenyképesség-növelését. Emellett idén, 2021-ben kezdi meg működését Prágában az Európai Unió Űrprogramügynöksége, amely űrgazdasági központtá teheti a V4-es térséget. A visegrádi gazdasági együttműködés szorosabbra fonása szempontjából szintúgy felhasználható adottságunk, hogy a Három Tengely Kezdeményezés⁸ közepén találjuk magunkat, s ezáltal központi alakítóivá válhatunk e kiterjedtebb gazdasági térségnek. Érdemes tehát a V4 64 millió állampolgára által belakott gazdasági térségünket helyén kezelni: minden adott számunkra, hogy a 21. század nyerteseivé váljunk.

30 év távlatában kijelenthető, hogy a Visegrádi Együttműködés virágzik. Ennek bizonyítéka, hogy létrejött egy intézményesített Nemzetközi Visegrádi Alap, elindult a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Stratégiai Tanulmányok Intézete által létrehozott Visegrád+ Kollégium (College of Visegrád+), valamint intézményesült a szakértői fenntarthatósági együttműködés a „V4-ek a Fenntartható Fejlődési Célokért” (V4SDG) társadalmi szervezet által. Építvén az elmúlt 30 év eredményeire, egy jobban intézményesített Visegrádi Együttműködés nagyban

⁶ Visegrad Group: *A Visegrádi országok védelmi együttműködésének elmélyítéséről szóló hosszú távú vízió*. Visegrád, (2014. március 14.).

⁷ Jo Harper: Visegrad Group: A New Economic Heart of Europe? *Deutsche Welle*, 2019. július 5.

⁸ Nagy Dénes András: *Három Tenger Kezdeményezés: Magyarország és az EU, valamint Amerika szemszögéből*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 22.

hozzájárulhatna ahhoz, hogy közös válaszokat keressünk a 21. század nagy kihívásaira egy közös „Európai Visegrád” stratégia megalkotása által.

2021. február 15.

Felhasznált irodalom

- Halász Zsófia: Bizonyított a V4 EU Harccsoport. *Honvédelem.hu*, 2020. január 13. Online: <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/bizonyitott-a-v4-eu-harccsoport.html>
- Harper, Jo: Visegrad Group: A New Economic Heart of Europe? *Deutsche Welle*, 2019. július 5. Online: www.dw.com/en/visegrad-group-a-new-economic-heart-of-europe/a-49483505
- Nagy Dénes András: Magyar érdekvérvényesítés az Európai Unióban történeti szemmel. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 14. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/14/magyar-erdekervenyesito-az-europai-unio-ban-torteneszi-szemmel>
- Nagy Dénes András: Három Tenger Kezdeményezés: Magyarország és az EU, valamint Amerika szemszögéből. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 22. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/22/harom-tenger-kezdemenyezes-magyarorszag-es-az-eu-valamint-amerika-szemsozogeboel>
- Országgyűlés: A Visegrádi Csoport parlamenti elnökeinek online találkozója (2021. január 12.). Online: <https://v4.parlament.hu/-/a-visegrad-csoport-parlament-elnokeinek-online-talalkozoja-2021-janu-12>
- Visegrad Group: Visegrádi Nyilatkozat (1991. február 15.). Online: www.visegradgroup.eu/download.php?docID=37